

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות להביא לו מקוננות להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו שכל העושה אינו אלא לכבודו של מת.....2
- ב. סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא נספד ולא נקבר או שהיה גוררתו או שהיו גשמים מולפין על מטתו זהו סימן יפה למת.....2
- ג. שאין קוברין רשע אצל צדיק ... כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל.....3
- ד. שני קברות גמרא גמירי לה.....4
- ה. אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו ... אכל חלב והפריש קרבן ונשתתה וחזר ונשתתפה.....4
- ו. דאיהו דחה נפשיה בידים.....5
- ז. היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו.....5
- ח. יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא תלמוד לומר בעמיו בעושה מעשה עמיו.....5
- ט. מי קא מדמית הרוגי מלכות להרוגי בית דין הרוגי מלכות כיון דשלא בדין קא מיקטלי הוא להו כפרה.....6
- י. אבילות מאימתי קא מתחלת מסתימת הגולל.....7
- יא. וקרקע עולם אינה נאסרת.....7
- יב. עבודה זרה במחובר לא מיתסרא.....9
- יג. החוצב קבר לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית.....10
- יד. קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה ... בקבר בנין.....11

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

טו. קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור

לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה.....12

טז. קבר המזויק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה ... בקבר בנין

13.....

יז. ומת מצוה קנה מקומו

14.....

יח. האורג בגד למת ... מותר ... הזמנה לאו מילתא היא

16.....

דף מז.

א. הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות להביא לו מקוננות להביא לו ארון ותכריכין אינו עובר עליו שכל העושה אינו אלא לכבודו של מת

כבר התבאר לעיל דף מז. שמת שהלינו לכבודו¹ להביא לו ארון ותכריכין או ספדנים, או כדי שיבאו קרובים או להשמיע בעיירות ויתאספו הקהל. אינו עובר עליו ואדרבא מצוה להלינו לכבודו.

ב. סימן יפה למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת שלא נספד ולא נקבר או שחיה גוררתו או שהיו גשמים מזלפין על מטתו זהו סימן יפה למת

מת שלא נספד כהלכה לפי כבודו, וכגון שמיהרו לקוברו בלילה, ולא הגיעו הרבה אנשים ללוותו, או שירדו גשמים בעת ההלויה, זהו סימן יפה למת

¹ שו"ע יו"ד שנו א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שנפרעים ממנו בעולם הזה לאחר מיתה, שיש לו כפרה בכך. בזה שנתבזה קצת. אך אם לא נספד או לא נקבר כלל רשע הוא².

ג. שאין קוברין רשע אצל צדיק ... כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל

אין קוברין רשע³ אצל צדיק, שאין לו נחת רוח שישכב אצלו⁴, דכתיב (מלכים ב יג פסוק כא) וַיִּשְׁלִיכוּ אֶת הָאִישׁ בְּקֶבֶר אֱלִישָׁע וַיִּלְךְ וַיִּנַּע הָאִישׁ בְּעַצְמוֹת אֱלִישָׁע וַיְחִי וַיָּקָם עַל רַגְלָיו, ואמרו רבותינו ז"ל שזה שהשליכו לקבר אלישע היה נביא שקר, ומפני זכותו של אלישע שלא יהא הרשע נקבר אצלו עשה הקדוש ברוך הוא גם והחייהו וילך לו.

ולפיכך אפילו רשע חמור אצל רשע קל⁵. וכן אין קוברין צדיק וכשר ובינוני, אצל חסיד מופלג. אבל קוברים בעל תשובה אצל צדיק גמור, אבל אין קוברין בעל תשובה אצל חסיד⁶.

קוברין כהן אצל ישראל⁷. ואין קפידא לקבור איש אצל אשה או בין נשים⁸

² ערך לחם יו"ד שדם י והוא כדעת השאלתות שאילתא יד אך בחי' הר"ן כתב שגם בשלא נספד כלל, סימן טוב הוא שבזיון זה באדם בינוני עונש הוא לו וכפרה היא לו, וברשעים עונש זה אינו די למרק עונותיהם

³ שו"ע ונו"כ שסב ה

⁴ מלבד שהלשון מורה דרך לכתחלה הוא, נראה לי ראייה, דאם איתא דבנקבר לוקחים אותו מקבר זה הוה ליה להזכיר דאם נתעכל הבשר אין חוששים עוד כדאיתא במתניתין בסנהדרין דף מו.

⁵ (בתשו' ח"ס סי' של"ג) במי שנהרג ע"י רוצח אם לקברו בקברי אבותיו או ליהד לו מקום שם קבר בפ"ע כי שמעו אומרים דין ד' מיתות לא במלו והמהויב מיתת ב"ד אין קוברים אותו בקברי אבותיו. והשיב שדברי הני אינשי אין בהם ממש וגם ראייה ברורה מש"ס סנהדרין מ"ח ע"א וכתב ובכל זאת אילו לא שאלו את פי הייתי מניח להם מנהגם אבל השתא דאתי לקדמאי מאתי לא תצא הוראה כזאת אלא יקברוהו בקברות אבותיו לפי כבודו הראוי לו. פ"ת שם ד

⁶ ש"ך שם ו בשם הב"ח

⁷ דעת תורה שם מהריב"ש [סי' קכ"ד] ודרכי משה סוסי' שע"ז [הביאן] ועי' ישרש יעקב יבמות ל"ב ב' בשם יש"ש בזה

⁸ תשו' אמרי אש חי"ד סי' קי"ז הנ"ל דאין קפידא לקבור איש אצל אשה או בין נשים, ואין ללמוד מזוה"ק פ' שלח [מ"ש לגבי מערת המכפלה ע"ש, דאנן אין לנו ללמוד משיני חברון אשר בלתי ספק כוונתו לדברים נשגבים וכו' ע"ש]. וע"ש מהא דסי' שס"א ס"א [דלאיש מבטלין ת"ת בפחות מששים רבוא מלויים, ובאשה כתב הב"י בשם ריטב"א דדי בעשרה, ואעפ"כ לענין קבורה קוברין אשה אצל איש, ועכצ"ל דבקבורה שאני וכו' ע"ש]. אבל אין מזה ראי' לכאן. דעת תורה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

הלומדים אצל מיטיאנערס ירחיקו לקברו יותר משמונה אמות מקבר ישראל בשרי.

ד. שני קברות גמרי ליה

כבר התבאר לעיל דף מו. שכל הרוגי בית דין¹⁰ אין קוברין אותן בקברי אבותיהם בכלל ישראל, אלא שני קברות מתקנין להן בית דין אחד לנסקלין ולנשרפין, ואחד לנהרגין ולנהנקין. ודבר זה הלכה מפי השמועה.

ה. אבל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו ... אבל חלב

והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה

מי ששגג והפריש¹¹ הטאתו ואחר כך נעשה מומר וחזר בתשובה או נשתטה וחזר ונשתפה, אף על פי שנדחה הקרבן בינתיים הרי זה חזר ונראה שאין בעלי חיים נדחין כמו שהתבאר במסכת יומא דף סד. לפיכך יקריבנה עצמה, וכשם שאם נולד בו מום עובר ונתרפא יחזור לכשרותו כך אם נדחו הבעלים וחזרו ונראו יקרב¹².

ודווקא כשחזר בתשובה¹³, אבל בעודו מופקר אינו מביא אף על הטא שחטא קודם שהופקר, ואין חילוק בין נתפקר לעכו"ם או חילול שבת או נתפקר לאותו דבר שהרי עתה אינו בר קרבן לדבר זה¹⁴.

⁹ על פי מה שכתוב בבאר היטב [למהרי"ט] כאן סוף הסימן במנודה להרחיק כן, שלא יגעו התפוסות (שהוא ארבע אמות) זה בזה. כל' מהרש"א שם אות ד

¹⁰ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה ט

¹¹ רמב"ם הלכות שנגות פרק ג הלכה ח

¹² אולם שם התבאר מהלחם משנה הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ד והלכות מעשה הקרבנות פרק טו הלכה ד ובהלכות שנגות פרק ג הלכה ח והסכימו עמו רבים מפרשי הרמב"ם שם, שאם היו דחויים לנמרי שאין בהם שייכות הקרבת קרבן זה כלל, כגון מפריש נקיבה לפסחו, שאין פסח קרב נקבה כלל, אע"ג שאחר הפסח קריבה שלמים שפסח לאחר י"ד שלמים הוא, אין אומרים בעלי חיים אינם נדחים אלא נדחים הם מהקריבה ואין ממתנינים לאחר הפסח להקריבה שלמים.

¹³ ערוך השולחן העתיד הלכות שנגות סימן רי סעיף יב

¹⁴ אף אם נאמר דאולי לא מיעטיה קרא למופקר לאותו דבר רק על מה שחטא אח"כ ולא על הקודם, מ"מ סוף סוף הרי אין הטאת בלא וידוי כמ"ש ואיך יתוודה על הטא זה והוא מופקר עליו. [והמל"מ נסתפק בזה ולענ"ד אין בזה ספק ותמיהני על המל"מ שכתב דלר"ש וודאי אינו מביא שהרי אינו שב מידיעתו, רק הספק הוא לת"ק דדריש מעם הארץ פרט למופקר ע"ש, וא"כ מאי מספקא ליה הא אין הלכה כת"ק דברייתא זו דלדידה מופקר לחלב מופקר לדם ואינו כן כמ"ש]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ו. דאיהו דחה נפשיה בידיים

עוד התבאר במסכת יומא שם שי"א¹⁵ שבעלי היים נרחים אם דחאם בידיים על ידי מעשה שעשה לדחותם, כגון שאבד פסחו והפריש אחר ומצאו קודם שחיטה, על ידי שחיטת האחד לשם פסח ידחה השני מהקרבה שהרי שניהם עומדים לפסח ובקביעת האחד דחה השני מהקרבה.

ז. היו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדק הבית יפדו

עיר הנדחת שנאמר בה (דברים יג פסוק יז) אֶת כָּל שְׁלֵלָה תִקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרְפָתָהּ בְּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלֵלָה כְּלִיל לַה' אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִפְגֶּה עוֹד, ההקדשות שבתוכה קדשי מזבח ימותו (משלי כא פסוק כז) זָבַח רְשָׁעִים תוֹעֵבָה.

קדשי בדק הבית יפדו, ואחר כך שורפין אותן¹⁶ שנאמר וְאֶת כָּל שְׁלֵלָה וְלֹא שֵׁלֶל שָׁמַיִם. וי"א¹⁷ שאין שורפין אותן שלל שמים היה ולא חל עליו איסור.

ח. יכול אפילו פירשו אבותיו מדרכי ציבור יטמא תלמוד

לומר בעמיו בעושה מעשה עמיו

¹⁵ השנות הראב"ד הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ו ובערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צג סעיף כא כתב כן בדעת הרמב"ם וז"ל "דהא דאמרינן דדיחוי מעיקרא עדיף מנראה ולבסוף נדחה זהו בדיחוי מעצמו כמו מחוסר זמן וכיוצא בזה, אבל במקום שבידיו דיחה וודאי גריעא אפילו מנראה ולבסוף נדחה" אך לכאורה קשה דבאבד פסחו דעת הרמב"ם שאינו נדחה וע"כ מעמא דדיחוי בידיים לא הוי דיחוי וכמש"כ בלח"מ שם. אולם אפשר דבאבד פסחו עומדים שניהם אחד לשלמים ואחד לפסח קודם שחיטה דלאכרע ממותר שלמים וא"כ על ידי שחיטתו לא דחאו בידיים אלא קבע ביה שלמים אך היכא שעומד רק לפסח כגון המפריש נקיבה לפסחו הוי דיחוי בידיים משלמים.

¹⁶ לפי שנכסי עיר הנדחת נקראים, אלא שיש עליהם חלות הקדש, וכיון שנסתלק ההקדש חל עליהם מיד איסור עיר הנדחת; ודוקא שאר נכסים של עיר הנדחת נשרפים, אבל אם היו בהמות של קדשי בדק הבית שם, אינן נשרפות אלא נהרגות בחרב כדין כל בהמות עיר הנדחת כ"מ שם, ועי' ערוך לנר שם שלפ"ז צ"ל שפודים אותם משל צבור מתקנת בי"ד שאל"כ מי ירצה לפדותם לאיבוד שישרפו אח"כ, ועי' מנ"ה מצוה תסד שמצוה על כל ישראל לפדותם ולשרפם. ובעיקר טעם הרמב"ם עי' מנ"ה שם ובצפנת פענח ע"ז שם ומהדו"ת דף יב א ושו"ת אחיעזר יו"ד סי' מט שכתבו לפרש בע"א.

¹⁷ הראב"ד בהשנות שם; יד רמ"ה סנהדרין קיב ב; מאירי שם בשם י"א ושכ"כ גדולי המפרשים (והוא הראב"ד); ח"י הר"ן שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

למרות שכל המתים האמורים בפרשת אמור שכהן מטמא להם, מצוה שיטמא להם¹⁸, כהן שפירשו אבותיו מדרכי הציבור, כגון המוסרים והרוגי בי"ד והמאבד עצמו לדעת¹⁹, אינו מטמא להם, והם אין מיטמאין לו²⁰, שנאמר (ויקרא כא פסוק א) לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּי, בעושי מעשה עמיו.

ואינו מטמא לספק כגון שנתערב ולדה בולד חברתה, או ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון, או כגון אשתו שגירשה בספק גירושין וכל כיוצא בזה שהוא ספק אינו מטמא לו, דכתיב (שם פסוק ג) לָהּ יִטְמָא, לודאי בנו או אחיו או אחותו ולא לספק.

דף מז:

ט. מי קא מדמית הרוגי מלכות להרוגי בית דין הרוגי מלכות

כיון דשלא בדין קא מיקטלי הויא ליהו כפרה

כל הרוגי מלכות²¹ אף על פי שנהרגו בדין המלך, והתורה נתנה לו רשות להרגו, הרי אלו מתאבלין עליהן ואין מונעין מהן כל דבר, וממונם למלך ונקברין בקברי אבותיהן.

אבל כל הרוגי בית דין כבר התבאר לעיל דף מז. שכל הרוגי בית דין²² בית דין²³ אין נקברין עם אבותיהן עד שיתאכל הבשר וממונם ליורשיהם. אלא שני קברות מתקנין להן בית דין אחד לנסקלין ולנשרפין, ואחד לנהרגין ולנחנקין. ודבר זה הלכה מפי השמועה. ואין מתאבלין עליהן, ואף על פי שאין נוהגין אבלות הרי הן אוננים עליהם שאין אנינות אלא בלב.

¹⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד שענ א ה

¹⁹ עיי' פי' הראב"ד לתו"כ (פי' אמור שם פ"א אות ט"ז) דס"ל דאם נשתמדו אפי' לעבירה א' כגון לאכול חלב או דם, אינו מיטמא להם ואם חזרו בתשובה מיטמא להם. דעת תורה שם

²⁰ חיי' רע"א שם כך הוא במתני' וכדאיתא להדיא בש"ע אה"ע (סי' ג' ס"ט) וזהו דלא כשו"ת בית יעקב (סי' ק"ל)

²¹ רמב"ם הלכות אבל פרק א הלכה ט

²² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יד הלכה ט הלכות אבל פרק א הלכה ט

²³ מבעי לי הני דמיקטלי מבית דין ע"פ הוראת שעה, כמש"כ פרק כ"ד מסנהדרין ה"ד, אם מתאבלין עליהן, כיון דמזבח קולטן, יעוין הלכות רוצח פרק ה' הלכה י"ב, ולשון כל הרוגי ב"ד משמע דכולם כחדא, ודוק. או"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

י. אבילות מאימתי קא מתחלת מסתימת הגולל

כבר התבאר במסכת מו"ק דף כז. וכתובות דף ד: שאחר²⁴ שנקבר המת, ונגמר סתימת הקבר בעפר כפי הנהוג²⁵, מיד מתחיל האבלות²⁶, ומתחילים מאז למנות שבעה ושלישים ימי האבלות.

היה סבור²⁷ שנסתם הקבר והתחיל להתאבל ואח"כ נודע לו שבאותה שעה עדיין לא נסתם הקבר, ורק בהגיע הלילה נסתם הקבר²⁸, חוזר ומתחיל האבלות מהלילה מחדש.

התחיל לנהוג אבלות סמוך לחשכה לפני שנודע לו שנסתם הקבר ואח"כ נודע לו שבאותה שעה כבר נסתם הקבר, עולה לו אותו היום²⁹.

נסתם הקבר בערב שבת³⁰, ותיכף הלכו לבית הכנסת ולא נהגו כלל אבילות, נחשב ערב שבת מן שבעת ימי האבלות, אך אם היה ערב יום טוב אם לא נהגו אבילות, אין הרגל מפסיק את האבילות.

יא. וקרקע עולם אינה נאסרת

²⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד שעה א

²⁵ עיין בד"ת שם שכתב כפי הנהוג שא"צ להניח שם עפר יותר, ובטור בשם הרמב"ן כתב בזה"ל ויסתום פיהם באבנים או בנסרים לפי מה שהוכן בקבורה וכו'. משמע דכל שלא נגמר הכל לפי הנהוג לכסות, לא מיקרי כיסוי ולא חל האבלות. א"כ בזמנינו לא חל האבילות עד שימלאו כל הגומא כפי הנהוג.

²⁶ אבל אינו חולץ מנעליו עד שיגיע לביתו (רמב"ן). ועכשיו נוהגים לחלוץ מנעל אחר סתימת הגולל מיד שאחר שנגמר סתימת הקבר מעפר (או לאחר שהפך האבל פניו מן המת), חולצין מנעל וסנדל ומרחיקין מעט מבית הקברות, ואומרים קדיש דהוא עתיד להרתא עלמא. שו"ע שם ושעו ד

²⁷ רמ"א שם

²⁸ ערוך השולחן שם ו

²⁹ פ"ת שם א בשם דרך החיים

³⁰ גל' מהרש"ע שם בשם ת' ב"י צג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל מה שנתייחד³¹ לקבורת המת ליקבר עמו נאסר בהנאה³². לפיכך קבר של בנין³³, כל הבנין אסור בהנאה שנתייחד לקבר ומת זה ונקבר שם, אבל קרקע עולם של הקבר אינו נאסר, וילפינן לה מקרא דכתיב (מלכים ב כג פסוק ו) ויצא את האשרה מבית ה' מהויץ לירושלם אל נחל קדרון וישרף אתה בנחל קדרון וידק לעפר וישלך את עפרה על קבר בני העם, מקיש קבר בני העם לעבודה זרה מה עבודה זרה לא מיתסר במחובר, כמו שיתבאר, אף קבר נמי לא מיתסר במחובר דהיינו קרקע עולם,

ודוקא בנין שלקחו אבנים ועפר ממקום אחר ובנאום לכאן, אבל העפר שלקחו מן הקבר וחזרו ונתנוהו עליו היא נקראת בכאן קרקע עולם ואינה נאסרת³⁴, אף על פי שנתלשה ממקומה בעת החפירה כיון שהחזירוה למקומה קרקע עולם נקראת ולא נאסרת. אבל יש אומרים³⁵ שהעפר שלקחו מן הקבר וחזרו ונתנוהו עליו הוי נמי כמו תלוש ולבסוף חברו³⁶ ואסורה בהנאה³⁷.

³¹ שו"ע ונו"כ יו"ד שסד א

³² מתוך כך אסור למכור מצבה שנשברה ולפי דבריו אסור להשען על המצבה וא"כ אסור לדרוך על גבי הקברים משום דאסור בהנאה עכ"ל. ובפרק (הספינה) (המוכר פירות) (דף ק"א) פי' רשב"ם דנושאי המטה שדורסין ע"ג המערות המוקפות מכל צד כשמביאין את המטה לחצר דבשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש עכ"ל משמע דאין איסור כשדורסין ע"ג הקברים לפי (דהכי) [שעה] בהילוך למקום שרוצים לילך שם. מ"ז שם א ובש"ך ג סיים שנוהגין לאסור. ועיי' בתשו' יד אליהו סי' צ"ד שהביא דיש שני טעמים על זה אחת מהמת איסור הנאה וא' משום שהוא בזיון למת ונ"מ דלילך ע"ג הקבר משום הנאה ליכא דהא אי לא הוי הכא כלל קבר היה יותר טוב לילך על הארץ ואינו אסור רק משום כבוד המת ע"כ משום מצוה מותר לילך אבל לישב ע"ג הקבר דבזה יש הנאה דאילו לא היה קבר לא היה ראוי לישב עליו אסור משום הנאה ובזה לא מהני שום מצוה ע"ש.

³³ שהבנין שבנאוהו לו למעלה מן הקרקע וחברוהו לשם מיתסר, דכוותיה דעבודה זרה דבית שבנאו מתחלה לעבודה זרה אסור דתלוש ולבסוף חברו הוי תלוש לענין עבודה זרה, וקבר נמי איתקש לעבודה זרה

³⁴ ומכל מקום אין ליקח מקרקעו מפני כבוד המתים, סימן שס"ח סעיף א' (בהגה):

³⁵ רמ"א מהמור בשם הר"ר ישעיה בשם י"א אבל סיים ויש חולקים ומתירים

³⁶ ועיי' תשו' התם סופר סוסי' שכ"ז [וול"ש]: שלישית נדון מכירת העשבים וכו', ומאז כתבתי על גליון השו"ע שלי וז"ל: אפי' לדעת י"א שברמ"א רסי' שס"ד (דעפר שתלשו ולבסוף חברו נאסר) מ"מ לא נאסרו עשבים הגדלים על הקרקע שנתלשה ולבסוף נתחברה ומגדלת עשבים. לכך נוהגים בני ח"ק למכור העשבים לצורך וכו' ומנהג ישראל תורה היא ואין להרהר עכ"ד דעת תורה שם

³⁷ איזה הוא קרקע עולם כגון החופר כוך בסלע שהוא קרקע עולם שלא נתלש, טור וכ"ש צדדי הקבר ותחתיתו שאין נאסר אלא דאשמועינן בכוך דאפי' העפר שעל גביו אינו נאסר משום דקרקע עולם הוא וכ"כ בפרישה. ש"ך שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ויש אוסרין³⁸ עוד לישוב על האבן שנותנין על הקבר למצבה³⁹, ויש מתירין דסבירא להו דלא דמי אפילו לבנין שעל הקבר, מפני שאינו נחשב כלל מן הקבר אלא ציון שנותנין עליו אחר כך הוא. והעולם נהגו איסור לישוב על הקבר⁴⁰.

יב. עבודה זרה במחובר לא מיתסרא

לא אסרה התורה בע"ז אלא ע"ז המיטלטלת ויש בה תפישת יד אדם, אבל דבר המחובר לקרקע לא אסרה אפילו עשאו ע"ז ועבדה, דכתיב (דברים יב

³⁸ רמ"א שם

³⁹ הצדיקים אין בונין להם נפש על קברותיהם, שדבריהם הם זכרונם, רמב"ם [אבל] פרק ד' הלכה ד'. גל' מהרש"א שם ועי' עקרי הד"ט סי' ל"ה אות י"ט בשם האר"י ז"ל בשער המצות שיש צורך גדול במצבות, ומ"ש בירושלמי פ"ב דשקלים אין עושין נפשות לצדיקים וכו', דוקא בנין מפואר אין לעשות אבל להעמיד אבן [על הקבר] צריך ע"כ. ועי' הטעם בהעמדת מצבה בהנהגות בני ישכר על משניות סופ"ב דשקלים, וכתב עוד שם שיש להעמידה תיכף אחר ז' ימי האבילות, ע"ש הטעם בשם האר"י ז"ל, אבל יעויין בא"ר סי' רכ"ד סק"ז דהמנהג שאין מעמידין מצבה למת עד אחר י"ב חודש, דזה משום חשיבות, ובתוך יב"ח יש לו צער, וגם משום שלא ישתכח מן הלב ותוך יב"ח אינו נשכח בלא"ה. והמנהג לעשות מצבה לרבנים גדולים וכאשר מפורסם מצבות מרן האר"י ומהרי"ק ומור"ם בעל המפה ודומיהם זכ"ל לחיי עד, וכן בקברות התנאים והאמוראים ונביאים יש ציונים וכוכים כמפורסם, ומה גם לדברי האר"י ז"ל יש צורך בציון, עכ"ד הנחל קדומים, והוסיף שם לציין מ"ש בספרו חיים שאל ח"א סי' ע"א אות פ' ובקונט' ברית עולם בזה. ועתשו' ר"מ שיק סי' קע"א בדין כתבו על המצבה לשון לעז ומספר החדשים והשנים של הנוצרי יעו"ש שצחק מרה בכלל איך עושים דבר בלי רשות הגבאים שהרי ביה"ק הוא חצר השותפין ואין שותף א' יכול לעשות מה שעולה על דעתו וכו'. ועכ"פ הוכיח דענין הקמת מצבה מפורש בקרא גבי יעקב אבינו, ואבותינו בלשון הקודש דיברו וכו'. ולענין מה שכתבו מספר השנים של הנוצרי השיב מהר"ם שיק שלדעתו זה איסור דאורי' ממאי דכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו וכו', דנהי דתזכירו היינו להזכירם בפה או בכתב לפימ"ש המנ"ח פ"ו, מ"מ מנין מספרם מעלה על הזכרון מחשבה שלהם לכן גם זה אסור דזיל בתר טעמא וכו'. לכן פסק דצריך להוציא המצבה ולזרוק אותה לחוץ, ואם א"א יתנו על האותיות לכהפ"ח טיט עבה למוחקם בטיט שאינו נופל יעו"ש היטב לשונו אש קודש. ועי' שערי צדק סי' קצ"ט בענין כתיבת לשון לע"ז על המצבה. ועשו"ת בית שלמה ח"ב סי' רכ"ז בדין אם רוצים לעשות מצבה מאבן גזית יקרה [שתהא סוכה על הקבר כמנהג העכו"ם העשירים, והשיב בארוכה שאם יש בזה איזו תועלת שלא יכנסו גשמים וכדומה יעשו איזה שינוי ודי בזה. אבל בלא תועלת רק להרמות לעכו"ם ודאי אסור וכו'. והכלל הוא שכל מה שפשוט יותר הוא יותר טוב למת ע"ש. ועתשו' חתם סופר חלק ששי סי' ד' [מעשה שעשו צורת אדם בולטת על קבר מת א', והשיב דאע"ג דברבים ליכא השדא (שעשו זה לע"ז) מ"מ מכוער הדבר וכו', ועוד שביה"ק דומה לביהכ"נ וכו' ואסור להתפלל שם. ובפרט שכהיום שהעכו"ם נוהגים לעשות צורת ע"ז שלהם על ראש קבריהם, הרי איכא בזה משום לא תלכו בחוקות הגויים כמ"ש הרדב"ז וכו', ואם אי אפשר להסירה צריך לכה"פ לפחוס מהצורה בדבר הניכר וכו' ע"ש. ועתשו' ר"מ שיק סי' ק"ע [ג"כ במעשה שעשו צורת ראש וחצי הגוף על הקבר, והביא מדברי הח"ס כנ"ל, וכתב עוד דביה"ק הוי חצר השותפין ואין להניח דבר שהשותף מקפיד וכו' ע"ש. וע"ע שם בר"מ שיק בדין פאטאגראפיע (צורה שאינה בולטת), [ואסר ג"כ]. דעת תורה שם

⁴⁰ מ"ז שם א מהמהרש"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

פסוק ב) אֵת אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים, כְּלוּמַר צִלְמֵיהֶם וּפְסֻלֵיהֶם שֶׁעַל הַהָרִים אִסְרָתִי לָךְ, וְלֹא הַהָרִים עִצְמוֹן אֶף ע"פ שֶׁעֲשָׂאוּ אֱלֹהִים.

לפיכך המשתחוה להר לא נאסר ההר, ואפילו אבני ההר⁴¹, שנדלדלו ונעקרו מאליהם⁴² והשתחוה להם, אם מצאן ועדיין הם במקומם ועבדם שם, או אפילו אינם במקומם ויודע שהתגלגלו לשם מעצמם ללא תפיסת יד אדם⁴³, אינם נאסרים, כיון שמעולם לא היה בהן תפיסת יד אדם רק מאליהן נעקרו, ודוקא אם נדלדלו מעצמם אבל אם טלטל הוא אותם אסורים⁴⁴.

וכן נהרות ומעיינות של יחיד⁴⁵ או רבים חשיבי כמחוברין ואינן נאסרין. ואילנות שלא נטען לשם עבודה זרה⁴⁶ ואחר כך נעבדו, אינם נאסרים אף על פי שכבר היו תלושין והיה בהן תפיסת יד, הואיל ונטען ונשרשו בקרקע בקרקע נחשבים⁴⁷.

יג. החוצב קבר לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית

⁴¹ כדעת הרמב"ם והטור וכן עיקר עיין ש"ך שם א

⁴² ולא נעקרו לגמרי שהרי לא הגביהן אדם כ"כ הכסף משנה ולענ"ד נראה שנעקרו לגמרי אלא שלא נעשה ע"י אדם דהא בפ' ר"י דנ"ט מדמה לזה מים שנתלשו ממקורן ע"י גל. ט"ז שם ב

⁴³ דרכ"ת שם ב מס' קהל יאודה

⁴⁴ דרכ"ת א שם

⁴⁵ דהוא הדין של יחיד, דכיון דטעמא משום שהם מחוברים דומיא דהרים, מאי שנא של רבים מאי שנא של יחיד. לבוש וכ"ד המ"ז שם ג והש"ך ב ובתלושים אף של רבים יש לאסור. ש"ך שם ו ע"י בביאור הגר"א ס"ק ב' שכ' שדברי הש"ך והנקה"ב קשה להולמן ומדברי הש"ס מוכח להדיא דשל רבים אפי' תלושין מותרין עיין שם וכ"כ בבית מאיר ובס' משנת חכמים סי' מ' ביבין שמועה ס"ק א' דהעיקר כהמ"ז עיין שם

⁴⁶ אבל נטען לשם אלילים אסורים וזהו אשרה האמורה בתורה ש"ס ופוסקים ובנטיעה לחוד לשם אליל נאסר אפילו לא השתחוה לו אח"כ ודוקא נטעו עובר כוכבים אבל נטעו ישראל אינו נאסר עד שיעבד. ש"ך ד

⁴⁷ , וילפינן לה מדכתיב [שם] ותחת כל עץ רענן, משמע העבודה זרה שתחת העץ נאסרת ולא העץ עצמו נאסר אפילו עשאו אלוה, ורמינן עליה והכתיב [שם יב, ג] ואשיריהם תשרפון, אלא כאן בעץ שנמטעו מתחלה לשם עבודה זרה, וכאן בעץ שלא נמטעו מתחלה לשם עבודה זרה אלא שאחר כך השתחוה לו שאינו נאסר. מכל מקום אף על גב שלא נאסר גוף האילן כשמשתחוון לו, כל הפירות והשרינים והעלים שיוצאין ממנו אחר כך כל זמן שהוא נעבד אסורין בהנאה, איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא, איבעית אימא סברא שכל מה שיוצא ממנו אחר ההשתחוואה הוי כמו אשרה שנמטעו מתחלה לכך, ואיבעית אימא קרא מדכתיב [שם ז, ה] ואשיריהם תגדעון, משמע שהגידוע אסור ולא עיקר האילן, ואיזה זה, זה אילן שנמטעו שלא לשם עבודה זרה ואחר כך נעבד, שהוא עצמו מותר ומה שיוצא ממנו אחר כך תגדע והגידוע אסור. לבוש וכן בש"ך ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

החוצב קבר⁴⁸ לאביו או מסתת מצבה לאביו⁴⁹ וקברו במקום אחר, לא יקבר בו הוא עולמית, ואפי' בקרקע עולם⁵⁰, משום כבוד אביו, אבל אחר מותר. שאפילו אם כבר נקבר בו מת, ופנוהו, מותר לקבור בו מת אחר, דזה לא מקרי הנאה⁵¹. ויש מחמירים אם כבר נקבר.

י' . קבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה ...

בקבר בנין

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם שסד ז

⁴⁹ עיי' (בשו"ת שיבת ציון סי' נ"ח) באחד שהזמין אבן לציון על קבר אביו ונחצב בו שם אביו ומפני איזה סיבה לא אסתיעא מלתא להעמיד האבן הזאת לציון על קבר אביו ונתעכב הדבר כמה שנים וביני ביני נשכח מקום קבר אביו ובהמשך הזמן מת גם הבן רשאים בניו של הבן ליקח אבן הזאת להעמידה לציון על קבר אביהם למחוק שם אבי זקנים ולחקוק בה שם אביהם. ודעת מורה א' לאסור כמו בחוצב קבר לאביו דמצבה דמי לקבר כמ"ש הרמ"א בס"א דמצבה אסורה בהנאה כמו הקבר עצמו אך עכ"פ היורשים רשאים למכור האבן לצורך מצבה למת אחר כמו בקבר והסכים עמו בעל המחבר נר"ו במה שאוסר להעמיד על קבר הבן אך במ"ש דמותר להיורשים למכור לצורך מת אחר חולק עליו דמ"ש בטור וש"ע אבל אחר מותר ליקבר בו אין הכוונה דאפילו הבן עצמו רשאי ליתן קבר זה לאחר אלא מיירי שחצב קבר לאביו במקום הפקר או בבית עלמין השייך לצבור ויש רשות לכל אדם לקבור מתו במקום הזה לכן כתבו דאחר מותר ליקבר בו אבל הכונה קבר לאביו בשדהו פשיטא דאסור למכור או ליתן לאחר וא"כ בנ"ד אסורים למכור המצבה ואף שעתה גם הבן מת מ"מ גם בני בניו חייבים בכבוד זקנים כמ"ש הרמ"א לעיל סי' ר"מ סעיף כ"ד (עמ"ש"ל סי' קס"א סעיף ו' בזה ודו"ק) ומ"מ העלה דהמורה להתיר להיורשים למכור המצבה הזאת למת אחר אין לתפוש עליו דיש לו עמודי עולם לסמוך להקל היינו דעת הרא"ש שהמצבה אינה נאסרת כלל והרי דעת התוס' דכל שלא נאסר אין בו משום כבוד אביו וגם לצרף דעת (מהרי"ק) דבני בניו חייבים בכבוד זקנים ולפי הנראה אף איסור זה הוא רק מדרבנן לכן המיקל לא הפסיד וכתב עוד דמה שהרמב"ם וטור וש"ע נקטו החוצב קבר לאביו היינו לשון הת"ק דרשב"ג בברייתא בסנהדרין דף מ"ח ולא כרשב"ג דאוסר גם בחוצב אבנים לאביו אין זה מלתא דפסיקתא ותליא בהני דעות אם הא דקיי"ל כ"מ ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו הוא דוקא במשנה או גם בברייתא ע"ש. פ"ת שם ז

⁵⁰ ש"ך טו מהמור בשם הרמב"ן

⁵¹ ב"ה בשם הרשב"א אבל בטור בתהילת סי' זה בשם רבינו ישעיה לא משמע כן ועיי' בתשו' שבות יעקב (ח"א סי' פ"ז) ובמוהרי"ק"ש כתב לאסור לקבור בו מת אחר ועיי' בתשו' רדב"ז (ח"ב סי' תשמ"ז) דנקט בפשיטות כהרשב"א הנ"ל ועיי' בת' דבר משה (סי' ס"ז) שכתב ג"כ להקל. חי' רע"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר שכל מה שנתייחד⁵² לקבורת המת ליקבר עמו נאסר בהנאה⁵³. לפיכך קבר של בנין⁵⁴, כל הבנין אסור בהנאה שנתייחד לקבר ומת זה ונקבר שם, ודוקא בנין שלקחו אבנים ועפר ממקום אחר ובנאוהם לכאן.

ודוקא שבנאו לשם מת, ונתנו בו אפילו על דעת לפנותו⁵⁵, ואפילו לא נתן בו אלא נפל. אבל אם בנאו לשמו, ולא נתנו בו, מותר. וכן אם נתנו בו אדעתא לפנותו, ולא הזמינו מתחלה, מותר לאחר שפינהו. אבל אם נתנו בו על דעת להיות בו עולמית, אסור אפילו לאחר שפינהו, אפי' לא בנאו לשמו.

טו. קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה

המוצא קבר⁵⁶ אפילו של בנין⁵⁷, בתוך שדהו ויודע שלא נקבר שם מדעת בעל השדה, מותר לפנותו, ואחר שפינהו מקומו טהור, ומותר בהנאה, שאין

⁵² שו"ע ונו"כ יו"ד שסד א

⁵³ מתוך כך אסור למכור מצבה שנשברה ולפי דבריו אסור להשען על המצבה וא"כ אסור לדרוך על גבי הקברים משום דאסור בהנאה עכ"ל. ובפרק (הספינה) (המוכר פירות) (דף ק"א) פי' רשב"ם דנושאי המטה שדורסין ע"ג המערות המוקפות מכל צד כשמביאין את המטה להצר דבשביל הילוך לפי שעה לא קפיד ר"ש עכ"ל משמע דאין אסור כשדורסין ע"ג הקברים לפי (דהכי) [שעה] בהילוך למקום שרוצים לילך שם. ט"ז שם א ובש"ך ג סיים שנוהגין לאסור. ועי' בתשו' יד אליהו סי' צ"ד שהביא דיש שני טעמים על זה אחת מחמת אסור הנאה וא' משום דהוא בזיון למת ונ"מ דלילך ע"ג הקבר משום הנאה ליכא דהא אי לא הוי הכא כלל קבר היה יותר טוב לילך על הארץ ואינו אסור רק משום כבוד המת ע"כ משום מצוה מותר לילך אבל לישב ע"ג הקבר דבוה יש הנאה דאילו לא היה קבר לא היה ראוי לישב עליו אסור משום הנאה ובוה לא מהני שום מצוה ע"ש.

⁵⁴ שהבנין שבנאוהו לו למעלה מן הקרקע וחברוהו לשם מיתסר, דכוותיה דעבודה זרה דבית שבנאו מתחלה לעבודה זרה אסור דתלוש ולבסוף חברו הוי תלוש לענין עבודה זרה, וקבר נמי איתקש לעבודה זרה

⁵⁵ והר"ן בחי' סנהדרין כ' דבע"ד לפנותו אפי' בנאו לשם מת מותר אלא דמיירי דבתחלה הזמינו שיהא למת ולא הניח בו המת לשעתו ולאח"כ בלא הסכמה אחרת הניח בו המת בזה אם ההזמנה שמקודם היה ע"י מעשה בנין נאסר בהנחת המת סתם שלאח"כ אף על גב דפניו להמת אבל אם ההזמנה הוא רק כדיבור לא נאסר כיון דההזמנה היה שלא בשעת הנחת המת אבל אם כשהניח המת הזמינו שיהיה מיוחד לכך או שחשב כך בלבו נאסר בלא מעשה ע"ש. חי' רע"א שם

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁷ דאלו במחובר בלאו הכי אין מחובר נאסר. ש"ך שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אדם אוסר דבר שאינו שלו, ואין חוששין⁵⁸ שמא מת מצוה הוא שקונה מקומו.

ואם יודע שנקבר שם מדעת בעל השדה⁵⁹ אסור לפנותו, ואם פינהו מקומו טמא דגזירה דרבנן היא שגזרו טומאה עולמית על הקבר כדי שלא יפנוהו ואסור בהנאה⁶⁰. וי"א⁶¹ שאפילו אם אינו יודע אם היה מדעת בעל השדה אסור לפנותו.

קבר⁶², שלא היינו יודעים שהיה שם קבר מותר לפנותו, דכיון שלא היה ידוע מסתמא נקבר שם שלא ברשות בעל השדה, פינהו, מקומו כלומר השדה שסביבותיו במקום שיש לחשוש לקברים אחרים טמא ואסור בהנאה.

קבר הידוע שנקבר שלא מדעת בעל השדה ואין שם אלא הוא לבדו, מותר לפנותו ומקומו טהור ומותר בהנאה כיון שידוע שאין שם קברים אחרים.

טז. קבר המזיק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו טהור ואסור בהנאה ... בקבר בנין

⁵⁸ דמת מצוה קלא אית ליה. לבוש וש"ך שם ד

⁵⁹ ש"ך ו

⁶⁰ ש"ך שם ז

⁶¹ הלבוש שם וז"ל ואם אינו יודע שלא נקבר שם מדעת בעל השדה אסור לפנותו

⁶² להרמב"ם גירסא אחרת בזה ע"פ ירושלמי דגזיר פ"ט והוא גורם קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו טמא ואסור בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה עכ"ל ודבריו אלו הם בפ"ח מטומאת מת ואינו חולק אגירסא הקודמת אלא שמפרש פי' אחר דקבר הידוע מקרי כשידוע שנקבר שם שלא ברשות וקבר הנמצא הוא שאינו ידוע מהותו ולכן לפנותו מותר אבל לענין טומאה והנאה חיישינן שמא יש בכאן שכונת קברות וצריך לבדוק סביב הקבר כמו שמבאר שם אבל בנמצא וידוע שהוא שלא ברשות מודה להגירסא הקודמת. שו"ע שם ובש"ך ח ט ובערוה"ש ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

קבר המזויק⁶³ את הרבים כגון שהוא סמוך לדרך⁶⁴, ואין אפשרות לגדרו מסביב⁶⁵, אפילו נקבר שם מדעת בעל השדה מותר לפנותו ומקומו טהור, שלא גזור עליה טומאה מפני הנזק.

אבל מכל מקום קבר של בנין⁶⁶, אסור בהנאה דאיסור דאורייתא הוא ולא פקעה⁶⁷.

במה דברים אמורים שהקבר קדם לדרך שמתחלה חל איסור הנאה ולא פקעה, אבל אם הדרך קדם גם מקומו מותר בהנאה, שהרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולא כל כמיניה לאסור על רבים⁶⁸.

וקברות הסמוכים⁶⁹ לעיר ויש צורך לבני העיר לפנותו מותר, שכבוד החיים הרבים עדיף מכבוד המתים.

יז. זמת מצוה קנה מקומו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף פא. שמעשרה תנאים⁷⁰ שהתנה יהושע כשהכניס ישראל לארץ, שיוותרו זה לזה ולא יקפידו, ונוהגין אף בחוצה לארץ במקום שיש לישראל שדות וקרמים⁷¹. שמת מצוה קונה מקומו ונקבר במקום שימצא בו.

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ה

⁶⁴ אם הרבים מחלו שוב אסור לפנותו, וכמ"ש בחו"מ סי' קנ"ה. ועיי' בית הלל בסי' שלאח"ז סעיף ב' דבזה"ז לא שייך שיעור הרחקת ג' אמה, [דהכל נעשה עפ"י השרים וכו'] ובכמה מקומות הביה"ק באמצע העיר. דעת תורה שם

⁶⁵ ועיי' שו"ת משיבת נפש סי' כ"ו שהעלה דקבר המזויק את הרבים אינו אלא בדאי אפשר לעשות שם גדר והרבים נכשלים בו, אבל אם אפשר לגדרו ורק שיהיו הרבים צריכים להקיף, אינו בכלל מזיק את הרבים יעושה"ה. וע"ש עוד בסי' כ"ה באורך בענין פינוי הקברים. דעת תורה שם

⁶⁶ לאפוקי קרקע עולם שאינו נאסר כמבואר לעיל

⁶⁷ לבוש וט"ז שם ד

⁶⁸ לבוש וש"ך שם יג

⁶⁹ מסקנת המשיב נפש מוהא בדעת תורה שם.

⁷⁰ מור חו"מ רעד

⁷¹ לבוש שם וכתב הרמ"א שם, ולא ידעתי למה השמיטן המחבר הוזה. ואולי משום שאינן שכיחין, שרובם אינן רק במקום שיש לישראל שדות וקרמים, וזה אינו שכיח בגלות. והרוצה לעמוד על דיניהן יעיין בפנים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכבר התבאר במסכת עירובין דף יז: איזהו מת מצוה שמצאו בדרך⁷², או בעיר של עכו"ם, ואין לו קוברים. וממקום שמצאו אינו יכול לקרות ישראל שיענהו, ויבוא לטפל בו ולקבורו. על אף שיכול לקרוא לגוים לעזר לו, אסור לו לזוז משם ולהניח את המת, אפילו לילך לעיר להביא קוברים ישראלים, אלא יטמא עצמו ויקברנו.

אבל אם היו ישראל קרובים למקום המת, שהמוצא את המת קורא אותם, והם עונים לו ובאים לקבורו. אין זה מת מצוה שיטמא עליו הכהן, אלא קורא אותם והם קוברין. באו בני העיר אם יש כל צורכו כלומר נושאי המטה וקוברים מושך את ידיו.

יש אומרים שאם אינו מוצא שיקברוהו רק בשכר, אינו חייב לשכור משלו, אלא מיטמא אם ירצה.

אינו נקרא מת מצוה לעניין שיטמא לו הכהן, אא"כ מצאו ראשו ורוב אבריו, או שדרה וגולגולת. ואם מצא שדרה וגולגולת, או ראשו ורובו, וקברו, ושכח אבר אחד. או מצאו לאחר מכן, חוזר על אותו האבר ומטמא לו.

מת מצוה הנזכר, שמצאו אדם בשדה וקברו שם, אפילו שלא מדעת בעל השדה, אסור לפנותו, שכך תיקן יהושע שמת מצוה קונה מקומו. וכל המוצאו ואינו יכול למצוא מי שיסייעו צריך לקברו במקום שמצאו. אך אם לא נקבר במקום שמת שם ופונה למקום אחר, אינו קונה מקומו, ואם צריך רשאי לפנותו⁷³.

ואם מצאו במקום שצריך לפנותו משם מפני הרבים שלא יאהילו עליו, אם מצאו בין שדה בור שאינה חרושה זרועה לשדה ניר כלומר שדה חרושה, מפנהו לשדה בור. בין שדה ניר לשדה זרועה, מפנהו לשדה ניר. בין שדה זרועה לשדה אילן, מפנהו לשדה זרע. בין שדה אילן לשדה כרם, מפנהו לשדה אילן. ואם שתיהם שוות, מפנהו לקרוב שבהם. ואם שתיהן שוות בקירוב, מפנהו לאיזהו מהם שירצה.

אך כל זה, במצאו חוץ לתחום. אבל אם מצאו בתוך התחום, מביאו לבית הקברות. ואינו נקרא מת מצוה, אא"כ מצא ראשו ורובו.

⁷² שו"ע ונו"כ יו"ד שסד ג

⁷³ שו"ת חלקת יעקב יורה דעה סימן קצו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

הגם שמת מצוה קנה מקומו, אך מותר לפנותו למקום אבותיו הגם שלא קברוהו על תנאי דלפנתו, אך לפנתו שלא למקום אבותיו, אסור, אלא אם רוצים לפנותו לתוך קברות ישראל⁷⁴. ויש אוסרים לפנתו בכל מצב⁷⁵, ובחור"ל אין נוהגים שקנה מקומו⁷⁶, שיש לחשוש שיפנהו הנכרים.

יח. האורג בגד לַמת ... מותר ... הזמנה לאו מילתא היא

כבר התבאר במסכת מגילה דף כו. שהזמנה שייך בכל דבר שעל ידי הזמנתו רוצה לייחדו לתשמיש מסויים ועל ידי כך היה נאסר לכל תשמיש אחר, בין אם האיסור מחמת איסור הנאה שיש באותו החפץ, ובין אם איסורו מחמת קדושת אותו החפץ⁷⁷, אך מחמת שלא היה אלא הזמנה בלבד ולא השתמש בו עדיין אין חל בו אותו איסור הנאה או אותה קדושה ולא נאסר⁷⁸.

אך אם הזמין והשתמש בו נאסר אותו החפץ לעולם⁷⁹.

⁷⁴ שו"ת מנחת יצחק חלקו סימן קלז

⁷⁵ שו"ת חלקת יעקב שם

⁷⁶ כ"רש"ל הא דאין נוהגין האידנא בדיני מת מצוה האלו לפי שאין הארץ שלנו ואין לנו רשות בכל מקום ואף אם נקבר אותו לשם יש לחוש שהעובדי כוכבים יחזרו ויוציאו אותו כדי לפשוט בגדיו מעליו או משום זלזול ע"כ מוליכים אותו לבה"ק מיוחד נ"ל עכ"ל. ט"ז שם ב

⁷⁷ כן מוכח בגמ' דכפה שייחדו לספר דאע"ג שאין איסור הנאה בתשמישי קדושה מצד עצם החפץ אלא רק משום קדושתו וכן סודר למיצר ביה תפילין שאין איסורו עצמי אלא רק משום קדושת התפילין דחל ביה ומ"מ קצת צ"ע אמאי לא אמרינן דבהא אביי מודה דהא עגלה ערופה אסורה בהנאה וכן מת וע"ז דילפי מיניה אבל תפילין וס"ת שאין בו אלא איסור קדושה מנ"ל דחל ביה הזמנה אמנם אפי' דאיסור עגלה ערופה הוא כאיסור קדשים דכפרה כתיב ביה כחולין (קידושין נז.) וממילא הוי כאיסור הנאה מחמת קדושה וכתפילין וס"ת

⁷⁸ כן מוכח מסוגיא בנהדרין שם ובדף מה. – מה: דאסרינן נמי תפילין דאיסורו משום קדושה ולא משום איסור הנאה.

⁷⁹ מימרא דרב חסדא סנהדרין מה. האי סודרא דאזמניה למיצר ביה תפילין וצר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשימי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אע"ג שמת⁸⁰, תכריכיו אסורים בהנאה⁸¹. זהו דוקא שהזמינם לצרכו ונתנם עליו, אך בהזמנה לבד, אפילו עשאם לצרכו לאחר שמת, לא נאסרו, דהזמנה לאו מלתא⁸².

⁸⁰ דעת המחבר (יו"ד שמט סעי' א) בין עובד כוכבים בין ישראל, ואך בביאור הגר"א שם כתב אבל הרשב"א בב"ק כתב בפשיטות דמת עובד כוכבים מותר בהנאה וכ"כ תוס' שם י' א' סד"ה שהשור ... ובירושלמי פ"י דשבת הלכה ו' אמר בהדיא דמותר דגרסינן שם את המת במטה חייב דברי הכל לא כן תני אף ריה רע כל שהוא וא"ר אילא אף ר"ש מודה בה ומודה ר"ש באיסורי הנאה א"ר יודן תיפתר במת עובד כוכבים ושאינ בו ריה רע והוציאו לכלבו תני חצי זית מן המת וחצי זית מן הנבילה ופחות מכעדשה מן השרץ חייב ור"ש פוטר מ"ט דר"ש כבר נתמעטה הטומאה מ"ט דרבנן כההיא דר' יודן תיפתר במת עובד כוכבים ושאינ בו ריה רע והוציאו לכלבו ומ"ס כאן בירושלמי וצ"ל ברישא מ"ט דרבנן ובסיפא מ"ט דר"ש ... מ"ט נשמע בהדיא דמותר וכ"כ הרשב"א והר"ן בשבת צ"ד ב' ... והן דברי הרמב"ן בספר תה"א שער ז' כ"ה ד' וכ"ד תוס' (בב"ק) הרי תוס' ורמב"ן ורשב"א ור"ן התיירו וכן בירושלמי כנ"ל וכ"מ בגמ' דסנהדרין י"ט ב' ... והביאו משנה למלך ושאר אחרונים ראה מדוד שקידש בערלות פלשתים שמע מינה דלאו איסורי הנאה נינהו ובפרק ב' דסנהדרין (י"ט ב') אמרינן דחזו לכלבי ושונרי (ע"כ):

⁸¹ ובב"י (שם) [בדק הבית] בכמה דוכתי (עבודה זרה כט: סנהדרין מז:) אמרו דמת אסור בהנאה דגמר שם שם מעגלה ערופה. [בדק הבית] וכ"כ בש"ך שם ס"ק א דכתיב ותקבר שם מרים וילפינן שם שם מעגלה ערופה מה עגלה ערופה אסורה בהנאה אף מת וכל תכריכיו אסורים בהנאה ועיינן משנה למלך הלכות אבל פרק יד "הן אמת דרבינו כשהביא דין זה דמת אסור בהנאה לא באר שהוא דבר תורה והיה לו לבאר דנפקא טובא בין אם איסורו מד"ס או מדין תורה ואפשר דס"ל דג"ש זו דשם שם אסמכתא בעלמא הוא ואין איסור במת כ"א מדרבנן. ואפשר שהביא לזה ההיא דאמרינן בפרק העור והרוטב (דף קכ"ב) אמר עולא דבר תורה עור אדם שעבדו טהור ומה פעם אמרו טמא גזרה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שפתיחין ע"כ ואי אמרת דאיסור המת הוא דבר תורה השתא לאיסור תורה לא חיישי לטומאה דרבנן חיישי אבל אי אמרינן דאין איסורו כ"א מדרבנן חישו אולי לא יפרשו מאיסורא דרבנן וגזרו טומאה וכבר נתקשו הראשונים ז"ל בקושיא זו וכתבו דאיכא שופטני דאין חוששין לאיסור וחוששין לטומאה כדי שלא יפרשו אחרים מהם ואפשר שרבינו לא נחה דעתו בתירוץ זה"

ועיינן בילקוט יוסף ביקור חולים ואבלות סימן נא סעי' א בהערה הביא מחלוקת האם תשמיש המת אסור בהנאה מדאורייתא "בגמ' סנהדרין (מז ב) נחלקו אבבי רבא אם הזמנה מילתא או לא, גבי האורג בגד למת, דלאבבי הזמנה מילתא ואסור בהנאה, דילפינן שם שם מעגלה ערופה, ולרבא מותר דהזמנה לאו מילתא היא. ע"ש. ומדילפינן לה מקראי לאסור משמשינן שמע מינה דהוי מדאורייתא. וכן כתבו רש"י שם, ובתוס' (מח. ד"ה משמשינן), ובנימוקי יוסף, ובתשובת הרשב"א חלק א' (סימן תקלו), וחלק ג' (סימן שעמ)" אמנם בתוס' זבחים (עא ב) משמע דהוא איסור דרבנן, כל שכן משער המת דשרי מהתורה. וכן דעת המב"ט בקרית ספר (פרק י"ד מהלכות אבל), וכן כתבו המהרש"ם (חלק יורה דעה סימן ר) ובשו"ת בית דוד (סימן קע). ועוד. ומכל מקום נראה שהעיקר לדינא כדברי התוס' בסנהדרין, וכהסכמת הרשב"א בתשובה, וכן נראה מדברי הריטב"א, ומתוס' הרא"ש (נדה נה א), דאולינן לחומרא בזה. וכן כתבו הגאון רעק"א בתשובה (סימן מה), ומהר"י נבון בשו"ת נחפה בכסף (דף מח), ובספר שונה הלכות (דף עב), והמהר"י עייאש בעפרא דארעא (אות לג), ובספר קרית מלך רב חלק ב' בתשובה (דף צ), ומרן החיד"א ביעיר און (מערכת ת אות יג), ומהר"י טאייב בספר ווי העמודים (סימן שי), ובשו"ת דבר משה (חלק יורה דעה סי' סז). ועוד.

ובגשר החיים ח"א פ"ח סעי' ג וח"ב פ"ד נקט לדינא שאסור בהנאה מדאורייתא ⁸² בב"י שם "בפרק נגמר הדין (סנהדרין שם) איתמר האורג בגד למת אבבי אמר אסור דהזמנה מילתא היא ורבא אמר מותר דהזמנה לאו מילתא היא ואמרינן בגמרא (מח): דאפילו באורג לאחר מיתה שרי רבא ואיפסיקא הלכתא כרבא: ומ"ש וכן אם נתנם עליו ולא הזמינם לכך תחלה עדיין לא נאסרו. שם (מח). אמר רב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכן אם נתנם עליו ולא הזמינם לכך בתהלה⁸³, ואפילו אם הזמינם קודם שמת⁸⁴ עדיין לא נאסרו.

חסדא הכי גבי סודרא דצר ביה תפילי דאי צר ביה ולא אומניה שרי למיצר ביה פשיטי ואמרינן התם דאפילו אביי מודה ביה ומדמי דין סודרא דתפילי לבגדי המת:

⁸³ יו"ד שמט סעי' א. אך דעת היד רמ"ה סנהדרין מזו: מח. לחלק בין איסורי הנאה לתשמישי קדושה דאיסורי הנאה נאסרים בשימוש אף בלא הזמנה משא"כ תשמישי קדושה וז"ל (מח. ד"ה ומפרקינן) "ואי קשיא לך מכדי רבא הזמנה לאו מילתא היא מע"ג גמר לה אי הכי הזמנה למה לי כלל תיסגי ליה בתשמיש לחודיה דהא ע"ג עבודה גרידתא כתיבא בה לא תיקשי לך דכי יליף רבא מע"ג לענין תכריכי המת דכתיב ג"ש ותרואייהו איסורי הנאה נינהו אבל לענין שאר משמשיין לא ... וכ"ת הא קבר דתשמישי המת ניהו וקאמרינן דכי לא אומניה ומצא ביה מת והדר פנייה לא מיתסר שאני התם דמחובר הוא כדבעינן למימר קמין" ובד"ה ת"ש קבר "ואף על גב דקבר תשמישי מת ניהו ומע"ג ילפי ליה ומשמי ע"ג לא בעו הזמנה הני מילי בתלוש אבל במחובר בעו הזמנה דכיון דכי בנייה לשם חייא לא מיתסר ע"י תשמיש". ושם מח: ד"ה דרש מרימר "כי איכא לפלוגי בין דברים שאסורין בהנאה לדברים שאין אסורין בהנאה היכא דאיכא תשמיש בלא הזמנה דלענין ע"ג ותכריכי המת כיון דתרואייהו איסורי הנאה נינהו וילפי מהדדי מיתסרי בלא הזמנה דהא תשמישי ע"ג בעבודה בלחוד תלה רחמנא ואתו תשמישי המת וילפי מינייהו בג"ש כדאמרינן גבי ההיא איצטלא דמילאתא דפרסוה אמיתאנא ואף על גב דלא אומנוה אבל מילי אחריני דלאו איסורי הנאה נינהו כי ילפי מינייהו לקולא למימרא דלא מיתסרי בהזמנה לחודה אבל לחומרא לאיתסורי בתשמיש לחודיה לא שאין למדין מן החמור לקל להחמיר עליו והני מילי בתלוש אבל במחובר אפי' דברים שהן איסורי הנאה כגון משמי ע"ג ותכריכי המת לא מיתסר במעשה לחודיה אלא ע"י הזמנה" אך צ"ע שכאן כתב דתכריכי המת מחובר הוא ואולי ט"ס וצ"ל ותשמישי וצע"ג. ובאחרונים לא חששו לדעת היד רמ"ה עיין ילקוט יוסף ביקור חולים ואבלות סימן נג סעי' א ⁸⁴ כן מוכח מרש"י סנהדרין מזו: ד"ה האורג בגד למת – "לאחר שמת. הזמנה – שהזמינו לכך ונקרא שם המת עליו". וכן שם מח. ד"ה נפש – "בנין שעל הקבר שבנאו לשם חי, לכשימות יקבר בו... לא הוסיף – שרי אי פנייה, דהוה ליה כצר ביה ולא אומניה". וכ"כ בבב"ל מב סעי' ג ד"ה למיצר ביה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

